

NASLOVILJA

GLASLO JUGOSLOVANSKE NACIONALNE MLADINE

Problem današnjosti

Nočemo se spuščati v kaka globoka zunanje-politična ali gospodarska razmišljanja. Ker pa je danes z vseh strani borba, ki je zajela že velik del svetovne oble, označevana kot ideološka, in dejansko dan na dan lahko čitamo v glasilih nasprotujočih si taborov, da ne gre za osvajanje ozemelj in narodov, marveč za osrečenje celokupnega človeštva potom novih ideologij, se moramo zaustaviti ravno pri tej točki. To tem bolj, ker opažamo že več let nazaj, kako so se zajedale razne v tujini zrasle in za tujino prirojene ideologije tudi v posamezne naše ljudi in kako so te ideologije dobivale polagoma več ali manj vnetih pristašev tudi med nami, zlasti pa med mladino.

Ni naš namen obravnavati posamezne teh ideologij glede njih vsebine ter preizkušati, če in katera od njih bi se dala presaditi tudi na naša tla in kakšne spremembe bi bile potrebne. Gotovo ne bomo grešili, če ugotovimo, da so vse te izven nas v življenje priklicane ideologije namenjene predvsem tistim narodom, sredi katerih so se pojavile in med katerimi so zagospodarile. Naj gre za katerokoli državo, ki pride tu v poštev, vsaka je nam več ali manj tuja, v vsaki so razmere močno drugačne kot pri nas. Gledaje s tega stališča so vse te ideologije egoistične s stališča dotičnih narodov. Ideologija je zajela dotični narod le zaradi tega, ker so znali njeni predstavniki vzbuditi v narodu prepričanje, da bo z novo ideologijo doživel dobo sreče in blagostanja, zlasti dobo širokega razmaha svoje države in njene moči.

Čim pa so ideologije v tem smislu egoistične, potem nima nobenega smisla, da bi se jih oklepali tudi drugi, zlasti manjši narodi. Ne le radi tega, ker so prilike pri teh narodih popolnoma drugačne, marveč tudi radi spoznanja, da v svetovni politiki vsaj doslej ljubezen do bližnjega ni igrala nikdar nobene vloge. Čim mali narod sprejme tujo, čeprav nekoliko prilagodeno ideologijo, se je dejansko že postavil v senco dotičnega velikega naroda

Prav zadnji čas nam nudi nekaj takih primerov.

Ker se zavedamo, da pripadamo malemu narodu in mali državi, smo se ves čas skrbno čuvali okuženja po katerikoli tuji miselnosti,

Ni nam prinesla Osvobojenja in Zedinje-

Korak za korakom

Negotovo je, kako se bo vojna končala. A da je nepripravljena Anglija doslej zdržala, je že pomemben dogodek. Ni pa je rešila »demokracija«, kakor razni fantasti še vedno radi trdijo (pri čemer ne nameravam žaliti tisočletne angleške ustavne ureditve, temveč mislim predvsem na tisto naivno in nesmiselno pojmovanje demokracije, ki je pri nas tako razširjeno), ampak Winston Churchill in možje njegovega kova, tista Anglija, ki je morala dolga leta stati ob strani in gledati, kako razni Chamberlaine-i vlečejo britanski državni voz v čimdalje hujše blato.

»Demokracijski« zapadni svet, svet pacifistov, trgovcev in idealističnih profesorjev, ki ga pri nas smatrajo nekateri še vedno kot višek človeške civilizacije je igral nevede in nehote v roke Hitlerju. O tem dejstvu nas pouči neprikriti posmeh nemškega tiska, zlasti vojaškega, pa tudi trije zapadnoevropski dokumenti: članek generala Fullerja »Ogromni stroški politike nepripravljenosti« v ameriškem vojnem listu »Army Ordnance«, Mauroisjevi zapiski »Kako je propadla Francija« in kot najboljše med njimi zbirka Churchillovih člankov, ki je pod

nja nobena mednarodna ideologija. Naši predniki niso hodili po vzore v tuje države, ko so se borili za krst častni in slobodu zlatu. Iz svoje lastne notranjosti, iz svoje tradicije, zlasti pa iz herojskih vzgledov svojih mučeniških prednikov so črpali vse tiste pobude, ki so usposabljalje vedno nove generacije za najobupnejše borbe, ki jih niso zaključili prej, dokler ni bil dosežen končni cilj.

Tudi danes široke plasti našega naroda ne čutijo in ne kažejo nobene potrebe po nekaj tujih ideologijah. Narod sicer razpravlja o nacizmu, fašizmu, komunizmu, korporativizmu in raznih drugih izumov, toda vztraja v svoji domačnosti, ker se pač zaveda, da more prospevati le tu. Občudovalci in propagatorji teh tujih ideologij se dobe le med inteligenco in polinteligenco, zlasti med ljudmi, ki imajo na razpolago preveč časa. Razvoj dogodkov bo vse te poedinice in njihove vernike ali spreobrnili ali pa odstranil, če bo šel ta razvoj svojo zdravo pot. To zdravo pot pa vidi naš narod samo v izgrajevanju domačih dobrin in pravilni razdelitvi

naslovom »Korak za korakom« (»Schritt für Schritt«) izšla v nemškem prevodu v Amsterdamu kmalu po začetku sedanje vojne. To zadnje delo bi mogli po pravici imenovati »Zgodovina zahodne neumnosti«.

Churchill je bil eden prvih, ki je spoznal moč narodnega socializma. Že leta 1932, ko je Hitler dobil pri volitvah veliko število glasov, je opozoril v londonski spodnji zbornici na porajajočo se nevarnost. Vlada je dala odgovor, da njegov govor ni samo nediplomatski in nasproten dobrim odnosjem med Nemčijo in Veliko Britanijo, ampak da je tudi nepatriotičen. Poslušal ga ni nihče. Januarja 1933 je postal v Berlinu Hitler državni kancelar. Od tedaj naprej je Churchill neprestano opominjal, rotil in prosil rojake, naj se zbude iz spanja.

Članki, zbrani v zgoraj omenjeni knjigi, se začnejo sredi leta 1935 in segajo do maja 1939. Vse preveča ena sama misel: Nemčija je močna, Nemčija je vedno močnejša, evropsko ravnotežje je porušeno, kajti zapadni velesili ne storita dosti ali pa sploh nič, da bi ga spet upostavili. Hitler ruši korak za korakom določbe

teh dobrin med tiste Jugoslovane, ki so voljni in sposobni poštenega dela. Za doseg tega cilja pa nam niso potrebne tuje ideologije, marveč le poštenu in zdravi ljudje. Če ne bomo mi sami sposobni staviti narodu in državi na razpolago takih moči, potem nam jih tudi tuje ideologije ustvarile ne bodo. Kajti tudi tuje ideologije veljajo le tako dolgo, dokler jih predstavljajo možje, v katere ima zaupanje njih lasten narod.

Naročajte
in širite
„Našo voljo“

Versaillesa in Evropa se korak za korakom približuje novi vojni.

Nekaj najvažnejših opozoril:

V maju 1935 je nemško letalstvo že presešlo angleško.

Na podlagi verodostojnih virov izračuna C., da je izdala Nemčija l. 1935 več kot 800 milijonov funtov (ca 200 milijard din) za oboroževanje (l. V. 1936).

Leti 1934 in 1935 sta bili zapravljeni (12. XI. 1936).

Angleži so izdali za oborožitev v proračunskem letu 1936-1937 180 milijonov funtov šterlingov (od tega za letalstvo kakih 40 milijonov), Nemci pa v istem času 800-1000 milijonov funtov (od tega najmanj 120 milijonov za letalstvo (7. I. 1938).

14. IV. je naslovlil C. svarilne besede na Francijo, kjer politični in socialni neredi odločilno slabijo moč države.

6. VI. 1938 zahteva čim hitrejšo uvedbo obvezne vojaške službe.

18. VIII. 1938 piše: Velika odgovornost leži na tistih, ki radi duševne lenobe ali pa, ker nočejo pogledati dejstvom v oči, zapeljujejo množice miroljubnega povprečnega človeštva.

4. X. 1938: Brez dvoma je srce trgajoče pogledati nekaj let nazaj in si predočiti, kako velikanska sredstva vojaške in politične moči so bila zapravljeni, ker je primanjkovalo vodstva in smotrnosti.

12. I. 1939: Zgodovina bo še dolgo občudovala spretnost gospoda Hitlerja in stresala glavo nad neumnostjo tistih, s katerimi se je pogajal.

Navedel sem samo nekaj mest za vzorec. Knjigo pa toplo priporočam vsakomur, ki zna nemško in se količkaj zanima za svetovno politiko.

Poleg obsežnih podatkov o nemškem in angleškem oboroževanju, o smernicah britanske politike, o raznih političnih problemih zadnjih petih let pred vojno vsebuje knjiga dosti ostre, čeprav obzirne in fine kritike »baldwinisma«. Človeka prav za prav slog preseneča. Razboriti državnik govori o kolektivni varnosti, o miru, Društvu narodov, sploh uporablja jezik povojne zapadnoevropske diplomacije, ki se je zavijala naravnost v dekadenten pacifizem. A prav ta slog nam priča, s kakšno publiko se je moral boriti nesrečni Churchill, ki ga nihče ni poslušal, čigar napovedi pa so se uresničile z vso neizprosno logiko. Le tu in tam mu uide trda beseda.

Danes se nam zdi neverjetno, da so mogli biti Angleži tako zaslepljeni. Churchillova izvajanja se nam zde jasna in prepričljiva. Kako, da je pred leti žel samo jezo in posmeh? Odgovor ni težak: »Demokratična« Anglija Baldwina in Mac Donalda ni jemala resno. Njegova načela so bila njeni miselnosti tako nasprotna, da jih je smatrala za nemogoča. Prepričana, da so njeni nazori edino zveličavni, je slepo verjela, da stoji zgradba tretjega rajha na trhljih nogah in da se bo sesula sama od sebe. Onstran Rena je začelo rasti nekaj tujega in velikanskega. Gospoda v lepem Londonu pa je posnemala noja in vtaknila glavo v pesek.

Churchill je Nemčijo bolje razumel. Vedel je, da narodni socializem ni iznajdba f. burkežev, kot so besedičili nemški emigranti. Vedel je, da Angliji komedijanti ne bi bili nevarni, da je ne more ogražati takšen tretji rajh, kakršnega so si predstavljali angleški »demokrati«. Vedel pa je, da je za angleško politiko ravnovesja življenjsko nevarna Hitlerjeva Nemčija takšna kot je v resnici: delavna, disciplinirana in polna vere v bodočnost. Churchill je visoko cenil sovražnika. »Če bi bila naša zemlja poražena«, je pisal, »bi samo želel, da bi tudi mi našli tako neuklonljivega borca (kot je Hitler), ki bi nam vrnil naš pogum in nas pripaljal

Iz govora kralja Aleksandra na Cetinju

Široki novi hiši, ki jo je vaše večno herojstvo osvetlilo tudi v zadnjih vojnah, je temelj dovršen. Ona nudi polno možnosti, ona ustvarja razsežne vidike in polja za tekmovalnost, katerim je vaše človečanstvo doraslo. Te možnosti ne bodo ostale neizkoriščene in Črna gora ne bo sirota. V času, ki nastopa, ko se naša sredstva izenajčujejo s sredstvi prosvetljenih in naprednih držav, se rešujejo vprašanja, pred katerimi je prej zastalo vse, drugače, hitreje in bolj trajno. Tokovi se bodo pojavili okoli vas, vas bodo odnesli s seboj ter izpol-

nili praznino. Vsakdo bo doprinesel svoj delež celoti, ker je ta celota ono, kar bo prišlo v vaše življenje kot novost. Vaša usoda v tej zajednici je divna in bo nastopila vidno. Izkazujte zedinjenju ljubezen kakor starši detetu: blesteče zlato ustaljene vaše vere, od katerega se svetijo te gole skale, srce Obiliča in venec mučenika. Oni daljni rod, o katerem je sanjal Njegoš, je tu, Črnogorci, a vi ste mu naša dika pripravili cvetje iz svoje krvi. To je hrana, ki jo daje Črna gora; ni njej enake razen materinega mleka.

Maršal Petain mladini

Mladi Francozi!

Danes, mladi Francozi, se obračam na vas, ki predstavljate bodočnost Francije, na vas, ki ste mi prav posebno pri srcu.

Sedanost vam prinaša trpljenje, bodočnost skrb. Res, sedanost je temačna, toda bodočnost bo jasna, če se boste pokazali vredni svoje usode. Vi plačujete za grehe, ki niso vaši. Težak je ta zakon, katerega pa je bolje razumeti in sprejeti, kakor se mu izogniti, ali upirati. Poizkušnja bo tedaj koristna, saj namaka duše in telesa onih, ki bodo jutri popravljali domovino v razvalinah.

Nezdravo ozračje, v katerem je raslo mnogo vaših starejših, je zrahljalo njihove moči, omehčalo njihovo neustrašenost ter jih po poti cvetja in uživanja privedlo do največjega poloma, kar jih pozna naša zgodovina. Vi pa, ki se že v rani mladosti nahajate med strmimi pečnami, vi se boste naučili, da vam bo veselje nad premaganimi težavami ljubše od lahkotnih uživanj. Zapomnite si: uživanje ponižuje, veselje povišuje; uživanje slabi, veselje jači. Vzgajajte v sebi misel za ljubezen za napor; ta je eden glavnih deležev človeškega dostojanstva in njegove učinkovitosti. Napor nosi v sebi samemu moralno plačilo, preden se istoveti z materialnim dobičkom, ki itak pride slej ali prej.

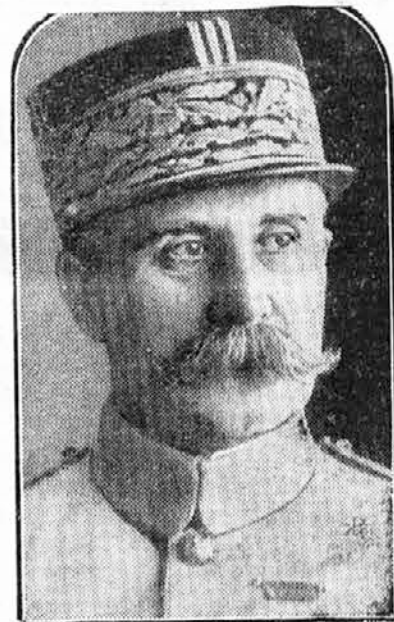
Ko pride čas, ko si boste morali izbrati poklic, se čuvajte dveh stvari, ki vas bosta skušali zapeljati: hitrega zaslužka in iskanja čim manjših skrbi. Po možnosti si izberite take kakovostne poklice, ki zahtevajo dolgo in resno učno dobo; prav v tem je naša delavna roka imela včasih neizpodbitno prvenstvo. Ko boste svoj poklic dosegli, vedite, da boste s popolno pravico zasedli mesto med elito. Njej gre vodstvo, ker se le ona lahko ponaša z delom in zaslugami.

V tej resni borbi za svoje mesto, katero vam narekujejo vaše zmožnosti, pustite vedno dovolj prostora socialnim in državljskim vrlinam, medsebojni pomoči, idealnosti ter darežljivosti. Egositično geslo, katerega so se predolgo držali vaši predniki »vsak zase in nihče za vse«, je samo po sebi nesmiselno in v svojih posledicah porazno.

nazaj na ono mesto med narodi, ki nam pripada.« Ker pa je sovražnika pravilno cenil, zato je že l. 1936, ko je pisal svarilne članke za kratkovidno angleško javnost, izjavil nedvoumno ameriškega generalu Woodu: »Nemčija je postala premočna, zato jo moramo uničiti.« Ne morda zato, ker je demokratska, neetična itd., ampak ker je presilna. Tako misli trezen državnik, ki ni toliko nespameten, da bi zaradi neke namišljene ideje o človečanstvu izdajal koristi lastnega naroda. Gorje državi, ki v uri preizkušnje ne najde takih voditeljev!

Miklov

Razumimo, prijatelji, da je oni individualizem, s katerim smo se bahali, kot z nekakšno predpravico, največji krivec gorja, zaradi katerega bi kmalu poginili. Mi hočemo popravljati, in predpogoj vsakega popravljavanja je odvrniti razdirajoči individualizem, ki razdira družino, čije vezi rahlja, ki je rušilec dela, ker ob srečanju z njim izreka pravico do lenobe, in ki je tudi razdiralec domovine, ker podkopuje temelje njene skupnosti, če ne njene edinosti.

Le osebni dar daje individualnemu življenju svoj smisel, ker ga priklepa na nekaj, kar je več vredno, bolj široko in veličastno. Da bi si priboril ono srečo in varnost, katero vsebuje življenje, mora vsak Francoz začeti pozabljati misliti le na samega sebe. Kdor ni zmožen, da bi živel v skupini, da bi si izbojeval smisel za zajednico, ta ne bo mogel nikdar reči, da »služi«, to je, da izpolnjuje svoje dolžnosti človeka in državljana. Ni družbe brez prijateljstva, brez zaupanja in brez vdanosti.

Ne zahtevam od vas, da bi se odpovedali svoji neodvisnosti, zakaj, nobena stvar ni bolj zakonita, kot je vaše navdušenje. Toda neodvisnost se more popolnoma skladati z disciplino, dočim individualizem teži k anarhiji, katere pa ni mogoče zatreti drugače, kot s tiranijo. Najboljši način, da se izognemo eni kot drugi je, da si pridobimo smisel za skupnost na socialnem in narodnem polju. Naučite se torej delati v skupnosti, z eno besedo, negujte v sebi čut tovarštva. Na ta način boste pripravili novemu francoskemu redu najtrdnější temelj, ki vas bo med seboj tesno povezal, da boste laže naskočili velikansko delo narodnega dviga.

Moji dragi prijatelji; med težkimi časi, ki nam nalagajo pomanjkanje in trpljenje ter med

Beleške

VODJA

Po celjski Novi dobi posnemamo v celoti naslednjo beleško: »Bratislavski list 'Gardist', glasilo Š. Macha, objavlja, kakor poroča zagrebška katoliška 'Hrvatska straža', članek nekega Bue-rova pod naslovom: 'Dr. Mile Budak, hrvatski politik in književnik, novi vodja Hrvato-v'. Kakor znano, je dr. Budak eden izmed voditeljev frankovcev. 'Sokolski glasnik' pravi: 'Kaže, da je g. Šanjo Mach že priporočil Budaka za novega vodjo Hrvatov. Kaj pa poreče k tej pikantni indiskreciji 'Hrvatski dnevnik'?'«

DEMOKRACIJA

V beograjskem političnem tedniku, ki ga izdaja univ. prof. dr. Ilić čitamo: »Demokracija je v stanju, da sama najde pravo pot, tudi če krene na stranpot. To pa zato, ker edino ona ne zahteva, da ji kadijo, temveč dopušča svobodno razpravljanje tudi o lastnih napakah, ker je prepričana, da se bo na ta način najprej rešila.«

ROOSEVELT O DIKTATURI

»Za nič na svetu ne bi hotel biti diktator. Živeti brez opozicije? To bi bilo smrtno dolgočasje«, je izjavil predsednik Roosevelt novinarjem.

Na pragu pomladi

Zadnje dni smo pod vtisom bliskovite angleške ofenzive v Afriki in nevidne politične borbe v Franciji. Gospod Laval, ali ljudje, ki stoje za njim, hočejo na vsak način izsiliti novo vlado, če pa to ne bi šlo pa vsaj rekonstrukcijo z vstopom Laval in Baldoina. Toda maršal Petain se trdno drži in izgleda, da jača ta Petainov siguran položaj močna armada generala Weyganda. Nemčija pripravlja napad, če ne napade na zapadu, bo prešla v ofenzivo na vzhodu.

In dogodki v Afriki. Angleška ofenziva je slična nemški pred meseci na zapadni fronti. Vsaka šola nekaj stane. Danes so prevzeli Angleži povsem nemško taktiko: avioni »razrahljajo« teren, za njimi privro težke motorizirane oklopne edinice in za temi vse ostalo. Bardia, Derna. Benghazi so padli v bliskovitem navalu.

Toda Angleži ne prodirajo samo na enem sektorju. Raztegniti fronto kar mogoče bolj, razdrobiti sovražnikove sile, v tem je smisel sedanje angleške taktike in to uspeva. Na vseh frontah prodirajo Angleži.

Če se osvrnemo na albansko fronto, saj grško jo že dolgo ne moremo več imenovati, se ustavimo pred dejstvom. Pred dnevi se je ustavila grška in začela italijanska proti-ofenziva. Toda kljub ojačanjem, ki so jih Italijani prejeli tudi iz Nemčije,

ni italijanska protiofenziva doživela uspeha. Uspeh je bil trenuten — zadržali so Grke za nekaj časa. Toda po vesteh, ki izvirajo zadnje dni od ameriških in švicarskih

žalostno letno dobo, skozi katero gre sedaj naša dežela, obstoja neka simbolična zveza. V času, ko nas zima najbolj tepe, čuvajmo svojo vero nedotaknjeno za nastop pomladi. Da, mladi Francija je danes gola, toda blizu je dan, ko bo spet ozelenela in razcvetela. Da bi se pomlad vaše mladosti kmalu združila s pomladjo ostale Francije!

novinarjev, izgleda, da je tudi ta ovira odstranjena in da prehajajo Grki zopet v ofenzivo.

Stojimo pred pomladjo. Kaj nam prinese pomlad? Mi smo prepričani, da nemško ofenzivo na zapadu ali pa na vzhodu. Dogodki, ki so se odigrali v Rumuniji in poizkus v bolgarski vladi, obisk polkovnika Donovana, to nas prepričuje v tem in potrjuje našo gornjo trditev. Toda tudi ozadje in demantiji agencije Tass, to je zopet poglavje zase. Mislimo pa, da ne zapišemo napak če trdimo: Rusija hoče še nadalje ostati nevtralna. In to je za nas dejstvo.

Amerika in zopet Amerika. Tam preko oceana glasujejo te dni za Rooseveltovo predlog pomoči Angliji. Ameriška politika prehaja počasi v stav »nevojujočih se držav«, iz prakse pa vemo, kaj pomeni nevojujoča se država. Amerika nevtralna ni več.

... Amerika ve, da je njena bodočnost v zmagi Anglije in Amerika je v

tem zainteresirana politično. še bolj pa gospodarsko. In v tem vidim ono vez, ki veže ti dve anglosaški državi v sedanji vojni.

Precej prostora so listi odmerili dogodkom v Rumuniji in tudi najnovejša bolgarska zadeva je dvignila mnogo prahu. Že zgodaj smo podarili važnost teh dogodkov in prepričani smo, da so ti dogodki odločili v smer miru na Balkanu.

Tako smo premerili zadnje dogodke, ki so se z bliskovito naglico pojavili in tudi prešli. Da pojavili so se, tudi minili so, za njimi bo pa ostala sled, vidna in mogoče tudi odločilna, le da bodo imeli glavno besedo o njej zgodovinarji, ki bodo opisovali višek druge svetovne vojne.

Današnje stanje nacionalnega mišljenja

»Slovenska beseda« prinaša gornji članek M. Trifunoviča. Čeprav se s člankom ne strinjamo, se nam zdi toliko aktualen, da ga prinašamo, drugo polovico v celoti.

Kake so te tri politične individualnosti: hrvaška, srbska in slovenska v odnosih med seboj?

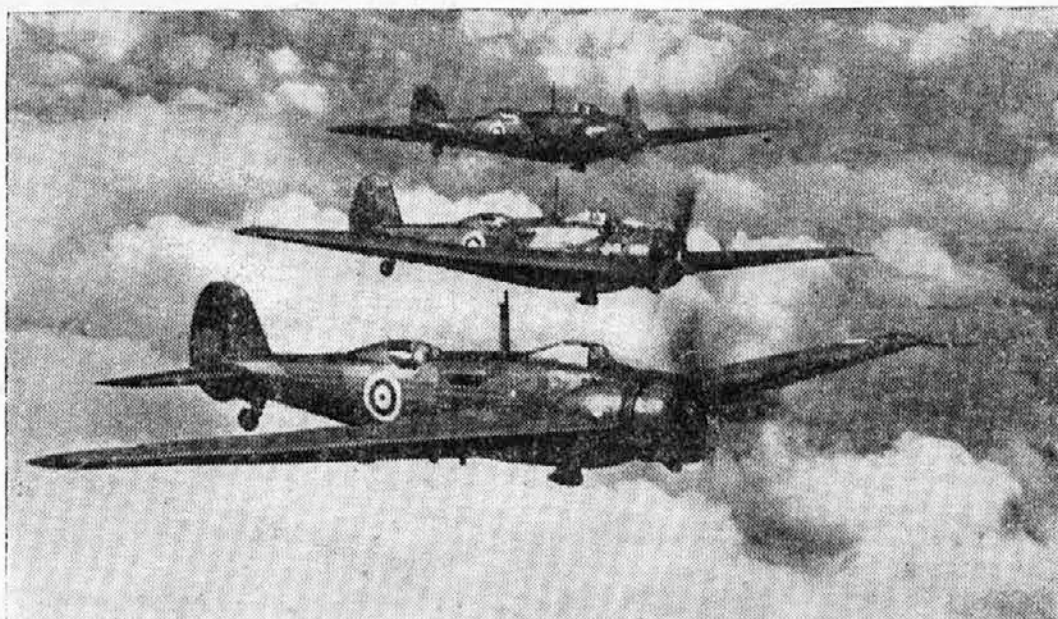
Mislim, da je stvar jasna: ne gledajo se lepo med seboj. Njihovo življenje ni lepa tekma za dosego cilja celokupnosti, marveč borba za nacionalno suverenost, kakor to jasno označujejo njihovi predstavniki.

Vtem pogledu je Slovenija nekoliko v izjemnem položaju. Nacionalno mišljenje je tako rekoč izraz vsega slovenskega naroda. Kolikor je nasprotovanje, to ni nacionalnega izvora, marveč je političnega, socialnega ali kakega drugega značaja, ki pa ni moglo uplivati na normalen razvoj slovenskega čustvovanja. Zato je stanje nacionalnega mišljenja pri Slovencih dokaj mirno in uravnovešeno, tako da je v njem mesta tudi za miselnost celine, edinstvene miselnosti ali kakor jo nazivljemo jugoslovenske.

Drugače je s hrvatskim nacionalnim duhom.

On je dosti nemiren. Ko bi imeli siezmološke aparate, da bi merili te duševne potrese, bi videli, da bi merilne igle poskakovale iz tečajev, se i epicentri potresov nahajajo na vsem hrvatskem ozemlju. Gibi so tako jaki, ker se naglo trgajo vezi, ki so hrvatsko nacionalno dušo vezale 20 let s srbsko. Kot se je grešilo deset let z naglim in nasilnim poskusom spajanja, namesto da bi se to delo prepustilo toku časa, tako se sedaj greši z naglim in nasilnim razdvajanjem. Ali bo ta proces trajal kot prvi eno ali dve desetletji, ali pa bo končal prej? Kdo ve?

Da se v takih prilikah nacionalni duh srbski vznemirja, čuteč neko opasnost, ni nič posebnega. Homogenost njegova je najslabša, ker je razbit in razdvojen. Bolan je. Oviran je v svojem prirodnem razvoju. Nanj bolj vpliva zunanja atmosfera, zunanja temperatura in zato trpi z večjim stoisizmom, ker je v njem občutek celokupnosti najjačje razvit. Verjetno ga zaradi tega predstavljajo svetu kot zdravega, toda v resnici je v stanju latentne groznice. Toda on kljub psihološkemu kaosu neprestano veruje, ja bo prešla faza psihološkega separatizma in da nastane faza medsebojnega kompromisa, tako da bo smisel za celokupnost nadkrilila vsa ostala čustvovanja.

Bombniki v poletu

KONČANA LJUBEZEN

Dragi, ne bom te več motila
besedo vračam ti nazaj,
katero dal si mi takrat,
ko bil pri nas je lepi maj.

Ko cvetela je narava,
Skupaj bila sva vsa srečna,
ljubav sklenila sva brezmejno,
bila naj bi med nama večna.

Jesen se hladna pripodila,
zelenja zunaj nič več ni,
v tvojem srcu ugasnila
ljubezen tistih lepih dni.

Hvaležna sem ti za trenutke,
ki si jih meni žrtvoval
nikdar ne bom več pozabila,
kako si me poljuboval.

Zelim ti več uspeha z ono,
ki tvoja zdaj je sreča vsa,
s katero ti se zdaj objemaš,
kakor nekoč sva se midva.

Alena

Nitezar:

ZADNJI POLJUB UMIRAJOČE MATERE...

Zunaj je bil siv novemberski dan. Mrzla burja je zavijala okrog oglov in prve snežinke so frfotale po zraku, ter naznanjale bližajočo se zimo.

V izbi je bilo vse mirno. Slišalo se je le nenakomerno dihanje umirajoče, ki je ležala na postelji. Oči je imela široko odprte, kot da bi zrla v čudodelno prikazen. Suhe ustnice so ji nalahno šklepetale in izgovarjale nerazumljive besede.

Nemo je sedel Janez pri postelji umirajoče matere in zrl v njen od dela in skrbi izmučen obraz. Njene koščene roke so mrtvo ležale na odeji in Janez je komaj verjel, da so te roke nekdanj delale noč in dan in da so ga te roke kdaj nosile. Bilo mu je, kot bi mu nekdo trgal srce na dvoje. V grlu ga je dušilo in pred očmi se mu je meglilo. Mati se je zganila:

»Janez!« so zašepetale njene suhe brezbarvne ustnice. Janez se je sklonil in ji pogledal v njene motne, upadle oči, ki so ga nemo gledale, kot da bi si hotele vtisniti njegovo podobo za

večno v spomin. Ni mogel več zadrževati solz in kapale so na koščeno materino lice. Čutil je dih smrti in poljubil mater na čelo. Čelo je

bilo hladno kot led in lahna groza ga je prešinila po vsem telesu. Ko se je zopet ozrl v materine oči, so bile zaprte — zaprte za vedno.

Vladimir
Nazor: **Penzija pometača Jožine**

Jožina, zakričim, počakaj! Ne jej mesa crknjene živali.

Stari pometač se zbere in ne gleda več v zalogaj, temveč v mene. Čoro in gospodar Jurek se ne dasta motiti, le Karolina pordeči od jeze, stisne pesti, skrivi usta in plane:

— Kaj? Jaz sem prašička pregledala, odrezala, kar je bilo slabo in ga očistila. A kdo ste vi in kaj iščete tukaj? Sit in dobro oblečen zavidate lačnim grižljaj, katerega jim niste darovali. Dobrotvorec! Jožin zaščitnik. He, poznate take ljudi. Vi nas na dnu srca samo prezirate. Kaj smo mi za vas? Gnoj in ljudski odpadki, katere meče mesto, na to svoje smetišče. In niti tukaj nas ne pustite na miru.

— Vi zvaobljate sem celo otroke in nemočne starce, da delajo za vas, — ji pravim.

Ona se razburi še bolj:

— Njihove matere so presrečne, da lahko zaslužijo kakšen dinar, vi jim ga ne bi dali. In ta vaš Jožina! Poglejte ga, za nič ni več, rabi miru in nege. Čudim se gospodarju, da nekaj misli s tem Čorom. Penzija! Hm, poje na vrbi...

Molči! Da mi ne črhneš več! zakriči Jurek, prestande gristi pečenko in upre vame svoje male zvite oči.

— Vohun! Detektiv! mi zakriči na ves glas Karolina, toda Čoro skoči, udari jo z roko po

licu; ona umolkne, sede na tla in zajoče histerično, drgetajoč po vsem telesu.

— Enooki se mota okoli mene.

— Gospod, ne zamerite. Dobra in marljiva žena je to, toda včasih trpi od takih neumnih nastopov. Kmalu bo kakor jagnje. Gospodar bo prinesel malo vina, proslavili bomo moj povratek. A prašiček je izvrsten, kaj, Jožina. Ne bojte se vi, gospod, za naše želodce, železni so.

Meni je postalo že marsikaj razumljivo, rečem pometaču naj vstane in mi sledi. Gospodar Jurek prekine takoj svoj molk. Reče mi, da ni za Jožino ubožnica, niti vas Verbok, kjer ga bo sedaj vsakdo, mogoče tudi nečak, najslabše pričakal. Naj ostane starec tu, pri njem; se je že privadil. Samo dobro bi še bilo, če bi prišel Jožina z mojim posredovanjem, do svoje penzije.

— Ja, pravim, da vam razvršča smeti, da spi v kaki vlažni lesenjači in da se hrani z odpadki mestne tržnice in mrhovino crknjenih živali, in da bi padla njegova penzija v vaš žep. Jožina, gremo!

Toda gospodar in Čoro se upreta, postajata vedno bolj drzna:

— Kdo ste vi? S kako pravico? Ne moremo ga predati kar tako, komur koli. Mi smo tukaj kakor v svoji hiši.

Jaz ne popustim; spor je postajal ostrejši kar začujemo korake: Vstopi deček in javi: »Policija! Racija!« Gospodar Jurek se vsede na prag in se dela kar najbolj mirnega. Čoro in Karolina skočita. Ona zbeži in se skriva v šibju poleg vode, on smukne za neko lesenjačo. Trije stražniki pridejo. S seboj vodijo nekaj otrok, ki sem jih videl prej na smetišču.

— Dober dan, kaj je zopet novega? — jih vpraša gospodar. — Kakor vidim, ste ulovili samo nekaj otrok, ki brskajo po mojih smetiščih.

— Ne pretvarjaj se, ne lisiči, mu pravi starejši stražnik. — Kje je Čoro? Čuješ: Čoro! Oni, ki se lovi med ubožnico in smetiščem.

— Čoro! Kdo bi to vedel. Pride, odide, pa se zopet vrne. Saj ga že tako poznate.

— Toda poznamo tudi tebe. Kje pa je Karolina? Z njo imam nek razgovor.

— Naša svetovna dama. V mestu bo, poslovno. Ne skrbim za njo; nisva poročena.

— Hm! Kdo so pa tvoji novi gosti? — pravi redar in premeri od glave do pete mene in Jožino. Gospod, vašo legitimacijo!

— V redu. Toda kako ste zašli semkaj?

— Da najdem tega starca.

— Ga poznate?

— Že dolgo. To je bil mestni pometač Joža Smrečjak iz Verboka.

— Preiščite ga, — pravi stražnik svojemu tovarišu. (Dalje prihodnjč)

Nuška:

Francoščina

Zvonec je zazvonil. Tiho je po razredu, le tu pa tam se sliši vzdih: »Oh, da bi vsaj mene ne vprašal!«

Žalosten je ta dan, ali glej, saj zunaj sije krasno sonce, toda nam je pri srcih tesno, o o misli, ki nas navdaja, da je danes zadnja ura pred sklepom prvega semestra.

Tudi jaz ponavljam te skromne besede: »Oh, da bi vsaj mene ne vprašal!« Zamišljeno zrem skozi okno ter gledam živahnega ptička, ki s svojim kljunčkom trka na okno...

Profesor vstopi in moje oči so vprte v knjigo in v mislih ponavljam vse sestavljene čase... V razredu smrtna tišina, kar zadoni oster profesorjev glas: »Kdo je odsoten?«

»Jančič Majda, Kranjc Marica, Lešnik Katica«, se oglasi plašen glas.

Mirno in brez besed se ozirajo vse učenke na kateder, ko profesor že odpira svojo črno knjižico in si izbira žrtev.

Vse oči se plaho ozro v sliko Križanega, ki visi nad tablo ter prosijo: »Oh, saj meni prizanesi!«

Tedaj pade bomba... Profesor nalahno pošepče ime »Poljanec Nada!« Komaj se ozrem, že išče moja soseda zvezke in govori: »Drži pesti, pomagaj!« To izgovori in žalostno s sklonjeno glavo stopa na kateder. Druge učenke se oddahnejo, toda tišina je še vedno v razredu. Profesor stavi vprašanja in Nada plašno odgovarja. Že celih 15 minut je na katedru, njena znanost pojema, ozira se po razredu, ko ji profesor končno stavi različne čase. Sošolke se trudijo, da bi pomagale, pa kako, saj same več ne znajo.

Tedaj prekin profesor molk, ki je nastal po zadnjem vprašanju: »Bolje se morate učiti, to ni znanje!« Tako govori vsaki učenki, le z redkimi izjemami, dokler nas ne reši te mučne ure zvonec...

Lady:

Ob kaminu

Sneg je z debelo odejo pokrtil planjavo daleč naokoli, okrog hišnih vogalov je tulila strupenomrzla burja in se zaganjala v s snegom obtežene veje starih dreves, da so ječala in pokala od silne teže.

Mrak je počasi legal na tiho pokrajino. V sobi je ogenj skoraj ugasnil, zato sem znova naložil suhega dračja. Plameni so spet oživel in veselo plapolali po tankih prasketajočih polnih. Rdeč svit se je razlil po prostoru in na skrivnostno se odražajoči steni sem zapazil svojo senco, ki se je jasno razločevala od drugih predmetov v poltemi. Primaknil sem trinožnik, sedel tik kamina in se zagledal v zdaj večje, zdaj manjše plamene, ki so se pojavljali in se spet izgubili. Z njim so se počasi izgubile tudi moje misli...

Ne vem koliko časa sem ostal tako, ko me je nenadoma vzdramilo rahlo trkanje. Odprl sem in zagledal sključenega starčka, oprtega na zverženo palico in vsega tresočega se od mraza in starosti.

»Bog daj, mladi gospod«, me je pozdravil s tresočim glasom. »Bodite tako dobri in mi za pet ran božjih dajte vsaj skorjo kruha, sicer omagam v tem strašnem vremenu... Vsaj skorjo...«, je prosil. Zasmilil se mi je, ko sem gledal njegovo upognjeno postavo in lačne oči, ki jih je upiral vame. Peljal sem ga k mizi in mu postregel, kot sem pač mogel. Med jedjo mu je padal svit ognja na razoran, gub in

brazd poln obraz. Roke so se mu tresle, ko je spravljal preostanek v culo, ki mu je visela preko ramen. Zahvalil se je na to in z drsajočimi koraki prišel do kamina ter sedel na klop.

»Da«, je nenadno začel, »ko bi bil tako mlad in močan ko vi, bi se mi godilo drugače. Delal bi z veseljem in si pošteno služil kruh in živel kot žive drugi. Pa sem star in bolan, za nobeno delo nisem, kako neki«, se je bridko nasmehnil in potegnil z desne noge plašč, zakrpan s krpami vseh mogočih barv in pokazal na suho nogo, zaradi katere si je moral pri hoji pomagati s palico.

»V vojni me je zadel drobec granate v to nogo, ki se mi je nato posušila. Od tedaj se je pričela moja beda. Podpore nimam nobene, preživljati se moram z beračenjem, ki mi prinaša toliko muk, ko gledam kako neradi mi ljudje dajejo skorjo kruha, pa čeravno ga imajo sami v izobilju. «Da«, je rekel zamišljeno z žalostnim glasom, »ko bi imel le drobec onega, kar imajo oni ko se kretajo po svetlih dvoranah in zabavah, ko bi imel le košček tega, le košček stalnega — kruha...«

Sledil je mrk premor. Ko pa se je pričel starček pripravljati k odhodu, sem ga zadržal: »Ostanite vendar tu in prenočite, saj ne morete dalje.« Hvaležno me je pogledal, se zleknil po škripajoči klopi in si del culo pod vzglavje. Čez nekaj časa je bilo čuti le še enakomerno dihanje — zaspal je.

Jaz pa sem še vedno nepremično sedel na svojem mestu in zroč v pojemajoče plamenčke

permišljeval žalostno življenje ubogega popotnika. Po sobi so se pričele plaziti dolge, temne in med seboj se prepletajoče sence, dokler niso končno zakrile vse predmete, ki so utonili v pozabljenju.

Glej ljubica

Glej, ljubica, bela je noč
in daleč je sanj pristan;
na tvojih ramah se ziblje dan
kot nekoč,
ko sva nudila mu oberoč
slasti in strasti in ljubezni ran
temno dehtečo, opojno kri.

Jugoslavija nad vse

Naš narod ljubi svojo domovino, svojo drago Jugoslavijo, ker je njegovo nacionalno življenje ustvarjeno po zgodovinskih žrtvah, nadčloveških naporov in mučeništva. Skozi stoletja so padale mnoge žrtve in preteklo je morje krvi, dokler se nismo osvobodili tujcev in zedinili v eno državo, kraljevino Jugoslavijo.

Jugoslovani smo nerazdvojno vezani s svojo domovino, s tem nad vse lepim skupnim domom Srbov, Hrvatov in Slovencev. Domovina je v nas in mi smo v njej. Mi smo njena kost in njena kri.

Narodna odbrana

Predno ozeleni

Božidar Kazarov:

Pijane podobe

Plešem, v tesnem objemu držim dekle, ki sem jo ljubil do nedavnega. Besno lajajo trompete, mehkeje jim odgovarjajo saksofoni, vmes pa se mešajo še glasovi harmonik in ne vem, kaj vse še. Komaj jih slišim, v rdečo meglo se je pogreznilo vse ostalo, samo njo vidim, lepo in nasmevano. Lice sem pritisnil k njenemu ter ji govorim o ljubezni, o maju. Njena rožna roka me boža po laseh in neznaná toplota se mi preliva po žilah — srečen sem.

Toda naenkrat se vse zasuče v meni, te strastno plešoče dvojice se mi zazde kot kačje vrvi, oči mi postajajo ledene, godba neznosna in že pričenem govoriti svoji ljubezni o vsem mogočem. Postal sem fantast. »Poglej draga, kako je vse to smešno, midva pleševa in uživava, milijoni pa stradajo, se koljejo, grizejo kot besne zveri, nobeden izmed njih ne ve zakaj, za koga. Ker so jim drugi ukazali? Ne vem... Nihče izmed njih ne ve, čemu...»

»Že zopet pričinjaš«, mi odvrne in kot noži se mi zasajajo njene besede v srce in puščajo krvave sledove, »ti si norec, fantast z bujno domišljijo, zase obdrži te svoje sentimentalnosti.«

In je odšla. Odšla, ne da bi mi rekla zbogom, zavrgla me je ona, ki sem jo ljubil.

O Bog! Zakaj si dal človeku pamet, zakaj si mu dal zmožnost, da preiščuje, da vrta v stvari, ki ga nič ne brigajo.

MORA

»Glej in spregledal boš!« mi doni po ušesih, kot zvon mi tolče po glavi, od skal odmeva ta grozni vzkrík — cela zemlja ga je polna in oči so uprte nekam naprej, z vso dušo, z vsem telesom gledam, z izbuljenimi očmi zrem v rdečo meglo, ki je prekrila deželo.

Telo mi trepeče v grozotnem strahu, krivi se mi pod pritiskom groznih, kocinastih šap. Vsaka mišica v njem je napeta do skrajnosti, da izstopajo kot debele vrvi izpod kože. Kot prikovan, brez moči ležim na golem kamnu. Ogromna, ostudna mačka mi leži na krvavih, razbičanih prsih in me duši s kocinastimi šapami.

Počasi, preiščeno dvigne grozne kremplje, zlovešče se zablistajo v rudečih žarkih zahajajočega sonca, potem pa jih bliskovito izpusti navzdol, ter mi z enim samim zamahom iztrga trepetajoče srce iz mladih prs.

Kot blazen sem zarjul, grozna bolečina mi je zvila razbičano telo, potem me je pa mrak rešil bolečin...

ZA KOLAJNE

Čudno tekmo sem gledal zadnjič, edinstveno in zanimivo. Morje zastav je vihralo na ogromnem zidanem stadionu in do neba so štrlele njegove sive stene.

Tisoči so se gnetli v njem, ne tisoči, milijoni so tiho in strme pričakovali pričetka tekme. V to mučno pričakovanje so kot vihar treščili glasovi tromb, bobnov in preklali tišino na nešteto koscev. Odprla so se vrata in četa sijajnih borcev je planila v areno. Sijajno so se jim bliskali meči, v vseh mogočih barvah, da je jemalo vid, mogočno so valovale jeklene mišice po silnih telesih.

Pogled mi je ušel na drugo stran in ostrmel sem od začudenja. Na ogromnem prestolu je sedel zavrt v črno bleko prireditelj teg iger, prireditelj in sodnik. Grozen je bil njegov obraz, nič mesa ni bilo na njem, samo črne kosti so režale v dan in se zoževale v grozen smehljaj.

K njemu so korakali borci in se mu poklonili. Sodnik se je smehljajal in mignil s koščeno roko.

Drugič so zapele trobente in prerezale mračno tišino. Zopet so se odprla vrata in v areno se je priplazila gruča razcapanih, do kosti sestra-

danih bitij. Po trhljih kosteh so se plazili do prestola sodnikovega in se vrgli na obraz pred njegovim nogami. Sodnik se je smehljajal in mignil s koščeno roko svojim borcem.

Visoko so se dvignili svetli meči, mišice so se napele po silnih hrbitih in kot zveri so se zapodili borci v izstradano, izmučeno gručo in klali, sekali, grizli. V curkih je brizgala kri, brizgala borcem v obraz, tekla po smrdljivih telesih, curljala po tleh ter se mešala s peskom.

Brez usmiljenja so klali borci, z blazno strastjo so pomakali orožje v kri nedolžnih, s slastjo, ki jih je delala še grozotnejše in niso prizanesli nikomur.

Kri in pot sta jim lila po upehianih telesih. Taki so šli pred sodnika ter objeli njegove noge.

Zadovoljno se je zasmel sodnik, nekam pod svoj plašč je segel ter jim pripel kolajne: zlate, srebrne, demantne.

Poslednjič so zapele trombe, ponosno so odkorakali borci skozi navdušeno množico gledalcev, in krvavo so se jim bliskale kolajne na ogromnih prsih.

MOJE PODOBE

Bežim. Ne vem, koliko časa že. Morda par dni, leta? Mogoče večnost. Moram bežati, pobegniti moram tem strašnim podobam, nestvom, ki me zasledujejo.

Strašna utrujenost se me je polastila. Globoko na prsi se mi je pobesila glava, na izmučene oči je sedla mora in mi jih zapira.

»Naprej!« mi rjove v možganih, z blazno naglico mi toiče srce in mi buta v senca, »ven iz te grozne dežele, beži ven v mladost, v življenje. Pusti te podobe, pusti jih, kjer so in ne vlači jih s seboj, ne pelji jih v deželo, kjer je še mladost in sonce.«

Se enkrat in poslednjič sem zbral svoje moči. Zastonj! Dohitele so me.

Prav vse so, nobene ne manjka, kot peska jih je, prav takšne so, kot sem jih naslikal. S steklenimi očmi buljijo v mene, tako blizu so mi, da čutim njihovo smrdečo sapo na upehianih licih, boleče in prodirno mi parajo ušesa njihovi kriki:

»Miru nam daj, ti blazni tvorec, ti umetnik ali kar si že. Samo miru hočemo, pusti nas ležati, pusti da strohni še to malo mesa na nas, samo ne kaži, ne razstavlja nas ljudem, ne vodi nas v deželo, ki nas je pozabila in ki nas noče več spoznati!«

»Nore ste ve pošasti«, se branim, »blazne ste vse, kar vas je tu, pijane, da pijane ste podobe moje, pijane krvi, mesa, pijane morije in še vam ni dovolj.«

Mrtev postaja moj glas, počasi ugaša in pojema, težko zapušča usta, ki bi rada še govorila. Telo moje postaja kameno, prsa se ne dvigajo več, tudi srce je okamenelo. V pošasten krog se zazibljem s svojimi podobami, daleč, nekam daleč se pogrezam, dokler ne utonem v praznoto in temo.

POVRATEK

Svobodneje sem zadihal, s polnimi pljuči sem zajel nočnega zraka ter se sproščen ozrl.

Grozni starkin prijem je odnehal. Počasi je odmaknila krivenčaste prste z moje rame, še enkrat me je pogledala dolgo in presunljivo z ugašajočimi očmi, potem pa mi je obrnila upognjen hrbet ter oddrsala v noč.

Dvanajstič in poslednjič je udarila ura. Skozi meglo sem ugledal mlado, krasno dekle. Mladost in nedolžnost sta ji sevali iz sinjih oči. Počasi mi je približala ovenčano glavo ter me poljubila z deviškimi usti.

Oklenil sem se mladega bitja s strastno ljubeznijo ter se vrnil v življenje...

Osnove narodnega gospodarstva

Donos dela je oni delež donosa produkcije, ki odpade na človeško delovno silo. Donos dela in donos kapitala sta v donosu vsakega produkcijskega procesa pomešana. Dohodek od dela, to je plačilo tuji delovni sili, je del donosa dela. Najvažnejša oblika dohodka od dela je delavska mezdá. Razlikujemo številne oblike delavske mezde, zlasti urno, oz. časovno in akordno mezdó, kjer delavec ni plačan po času, temveč po storitvi. Imamo pa tudi mnogo, zlasti socialističnih teorij o »pravični mezdi« ter o drugih mezd-nih problemih.

Ker se vsaka znanost najnazorneje zrcali v svoji zgodovini, mi dovolite, da dodam kratek pregled zgodovine politične ekonomije.

Medtem, ko se v starem in serdnjem veku pojavi le sem in tja kako gospodarska teorija, je šele začetek 17. stoletja omogočil vedo, saj pred to dobo narodnega gospodarstva niti bilo ni. Lahko trdimo, da so Macchiavellijeve politične ideje, presajene na polje narodnega gospodarstva rodile merkantilizem, ki pa nima oblike kakega sklenjenega sistema, ki bi ga bil kak avtor razvil v svoji knjigi, marveč tvori duševno usmerjenost vodilnih državnikov 17. in 18. stoletja in se zrcali tudi v naziranjih takratnih teoretikov. Načela merkantilizma pa so ta-le:

1. Vladar, ki so z njim istovetili državo, je samo tedaj lahko bogat, če je narod bogat. **Bogastvo pa je podlaga moči.** Iz tega naziranja je v tej dobi nastala krilatica avstrijskega državnika grofa Kaunitza, ko je rekel cesarici Mariji Tereziji: Veličanstvo, za vojskovanje so potrebne tri stvari: prvič denar, drugič denar, tretjič pa denar.

2. Narod postane na enak način bogat kakor posameznik, to je s tem, da poveča svojo denarno posest. — Tu leži osnovna zmeta merkantilizma, ker enostavno prenaša ono, kar velja za posameznika, brez nadaljnega na skupnost.

3. Ker je bil denar istoveten z zlatom in srebrom, je bilo treba spraviti na dan vse podzemne zaklade dragih kovin; one države pa, ki na svoje mozemlje ule-teh niso imele, so morale doseči čim večji presežek izvoza nad uvozom, torej stremeti za ugodno trgovinsko bilanco, kajti presežek zunanje trgovine se je plačal z zlatom ali srebrom. **Nauk o ugodni trgovinski bilanci** je postal naravnost temeljni kamen merkantilizma.

4. V svrhu dosege ugodne trgovinske bilance je bilo treba **onemogočiti uvoz** tujega blaga, izvzemši le potrebne surovine.

5. Hkrati potrebno zvišanje izvoza zahteva čim jači **razvoj obrti**, ki so jo države primerno pospeševale. Semkaj spadajo tudi početki industrije in industrijske politike.

6. Pospeševanje obrti in industrije je zahtevalo **povečanje** števila delovnih moči, torej **prebivalstva**.

Najznamenitejša osebnost merkantilizma je Jean Baptiste Colbert, energični minister Luja XIV., ki je kot prvi vodil smotno gospodarsko politiko. Medtem, ko je Francija pospeševala industrijo, je v Angliji Oliver Cromwell pospeševal brodarstvo. Z merkantilističnimi idejami so bili prepojeni tudi sodobni vladarji: Na Pruskem Friderik II ali Veliki, v Avstriji Marija Terezija in Jožef II., na Ruskem Peter Veliki in Katarina II.

V drugi polovici 18. stoletja je kot opozicija zoper merkantilizem nastala v Franciji **fizio-kratska šola**, ki je opozarjala na temeljno važ-

nost poljedelstva in podcenjevala trgovino in industrijo. Ona je glede svobode trgovskega prometa skovala krilatico: »Laissez faire et laissez passer!«, kar bi se po naše reklo: Trgovini proste roke. Avtor tega sistema je bil zdravnik François Quesnay, ki je kot prvi poskušal uveljaviti matematično ali eksaktno raziskovalno metodo na poprišču narodnega gospodarstva. Svoje izsledke je izrazil z aritmetičnimi formulami, sestavljenimi v tako zvanem »tableau économique«, ki so ga slavili kot najzlahtnejši cvet človeškega duha. Njegov sistem ni segel preko mej Francije, tam pa je zgodaj doživel popoln polom.

Medtem ko je odpor zoper merkantilizem šel v Franciji v prilog poljedelstva, je šel v Angliji v prilog svobodni trgovini. V Angliji se duhovi niso mogli obrniti zoper trgovino in industrijo, ker sta to bili osnovi britanske sile, pač pa je bil odpor naperjen zoper zahtevo merkantilizma, da država zapre svoje meje tujemu blagu. Angleško blago je tedaj prodiralo na vsa svetovna tržišča; spričo tega dejstva ni kazalo proglasiti uvozne prepovedi za edino zveličavne ukrepe. To spoznanje je vodilo do postanka teorije, ki je bila sicer deloma enostranska, ki pa kljub temu pomenja prvi dosledno zgrajeni in sklenjeni sistem politične ekonomije. Pot ji je pripravljala Hume, osnoval jo je Adam Smith, dva tipična reprezentanta pa ima v Ricardu in Malthusu.

Škotski filozof Adam Smith je torej ustanovitelj te tako zvane **klasične šole** politične ekonomije. Proti merkantilističnim naukom nastopa zlasti z ugotovitvijo, da bogastvo naroda ne obstoji v denarju, ki je le sredstvo za cirkulacijo, marveč leži v skupni vrednosti vsega letno proizvedenega blaga. Enako tudi ni merodajna bilanca zunanje trgovine, marveč notranja bilanca med porabo in produkcijo. Najvišje načelo gospodarske politike je popolna svoboda individuija, zaradi česar se njegov sistem imenuje tudi **individualistični**. Vsota interesov posameznikov je istovetna z interesom skupnosti. Svobodna konkurenca odstrani nevšečnosti, ki izvirajo iz egoizma. Iz popolne svobode mednarodne trgovine naj bi se razvila najsmotrnejša mednarodna delitev dela.

Thomas Róbert Malthus je postal posebno slaven zaradi svojega pesimističnega zakona o prebivalstvu, po katerem ima prebivalstvo stalno težnjo, razmnožiti se preko možnosti vzdrževanja, zaradi česar mora gospodarski razvoj nujno voditi do bede in zločinov.

Med Adam Smithove apostole spada zlasti Richard Cobden, angleški tovarnar, ki je živahno agitiral za svobodno trgovino. V smislu Ricardovega nauka, da je napredek industrije mogoč le ob nizkih mezdah, te pa spet zavise od nizkih cen kruha, je osnoval ligo za odpravo uvoznih carin — na žito, ki je svoj cilj končno tudi dosegla. Ker je zadevne predloge stavljal Trgovska zbornica v Manchesteru, središču lancashirske tekstilne industrije, se ta pokret imenuje tudi **manchestrski liberalizem**.

Naj le mimogrede omenim **socializem, anarhizem in komunizem**, ki so nastali kot reakcija zoper individualizem. Ti nauki so že zelo stari, toda prvotno so bili v svojem bistvu filozofski in verski in šele novejša doba jih je presadila na narodno-gospodarsko polje, kjer so vodili do nastanka političnih strank. Ker so te smeri splošno znane, mislim, da mi ni treba o tem poročati podrobneje.

Med novjšimi smermi moram v prvi vrsti omeniti nauk, da morajo javnopravne korporacije pomagati gospodarsko šibkejšim. Ta zahteva po **socialnih reformah** se spet deli na **liberalno smer**, ki v prvi vrsti želi svobodno združitev individuijev in šele subsidiarno državno inter-

KULTURA

Joža Šeligo: Cesta

(Str. 72, 30 in 40 din. Samozaložba.)

Občina Preserje pri Ljubljani je dobila književnika. Njen sin Šeligo, bivši stud. iur. ljubljanskega vseučilišča, stanujoč danes v Stražišču pri Kranju, je pravkar dal na svetlo svoje verze, deloma priobčene že v LZ. S tem izborom se je postavil v skupino naših lirikov, ki jo zastopata zlasti Murn in Sr. Kosovel. Ves je prežet z mladostno tegobo in turobo. Samo čustvo ga je. Posebno rad opeva oči. Saj oko je okno v dušo, kakor pravi ljudska modrost. Uspel je ciklus »K materi«. Niz »V pomlad« se včasih zaiskri, v svetlejših barvah nego poglavje »V jesen«. Odkod ta zagrenelost? Ali ne bi bil optimizem bolj na mestu? Kako prijetno se sliši Jenkov nasvet:

Žalosti se znébi,
kadar dan ugasne,
in spomin ohrani
na trenutke jasne...

Župančič je po prvih mračnih zvokih bodro zaokrožil:

Zapojmo le, saj smo mladi,
saj smo mladi in zdravi.
In kadar žalost mimo gre,
pri nas se ne ustavi.

Ivan Cankar je v Slovanu ok. 1905. stresel solzislava S. Sardenka, češ: »Si fant ali si baba?!«

Celo bolni Aleksandrov priznava svoji izvoljenki:

Zate je le fant vesel,
ki z nikomer v rog ne trobi.
Prišel bom in te objel,
kot pošteno se spodobi...

Nastajajo dobe v človeškem življenju, ko je mrki pogled nekakšna moda in slovstveno sjetobolje zavzema široke kroge. Med take namera spada Levstika Vladimira kitica:

Po lepi beli cesti
se vleče dolgi čas,
ob lepi beli cesti
se boim obesil jaz.

vencijo, nadalje v smer **državnih socialistov**, ki zahteva državne ukrepe in svrhu zaježitve individualističnih pregreh in zlasti podržavljenje nekaterih panog produkcije, ter končno v **krščansko-socialistično** smer, ki išče v verskih naukih smernic za obnovo družabnega reda, kjer naj sodeluje poleg države tudi zadružništvo. Vse te smeri so posebno poudarjale delavsko vprašanje. Kakega znanstvenega sistema propovedniki socialne reforme niso sestavili. Zahteva p o socialni reformi izvira iz Nemčije in se je že pred prvo svetovno vojno uveljavila povsod po Evropi, medtem ko v Ameriki tega ni bilo. Tam je šele sedanji predsednik Roosevelt v svojem New Deal-om začel prvič gojiti socialno politiko.

Drugič je bolečina peščeno zrno v školjki: ko ga narava izloča, se naredi biser iz njega. V LZ 1933 sem omenil vrsto pesnikov bolesti, plodne za njih ustvarjanje. Neko tvorno plat tega pojava poudarja na primer A. Pirc v spisu: »Smisel in skrivnost trpljenja«, kakor posnemam iz poročila z dne 8. februarja 40. Ali vobče pa pričakujemo, da bo mlad in krepak stvor sejal radost okoli sebe. Svetloba je obstanku potrebnejša od teme. Ako mi tiči kakšno želo v duši, ga poskusim izdreti in potem vedro gledati v svet. »Rože bolne naj vrag si zatakne za trak!« Naj si bodo časi še tako trpki, premislite tole prekrasno podobo, rojeno nekje na vzhodu:

Na planjavi stoji košat bodljikav grm v bujni pomladni obleki. Pa pride mimo poparjen dečko in videč ostrice, vzdihne: »Uboge cvetke, vse ste s trnjem obdane!« — Za njim se nameri po istem potu drugi mladenič, ki ob pogledu na ta prizor zadovoljno klikne: »Lepo je na zemlji. Še celo med trnjem so rože!«

Znatel del človeške blaženosti obstoji v tem, da vse vidimo v lepi luči — modruje slepi pisatelj Nino Salvaneschi (Breviario della felicità, 1936). Na sličnem načelu je zgrajena zdravilna metoda, ki jo goji zdravnik dr. Coué: »Zdrav sem, zdrav sem!« ponavlja njegov pristaš vsako jutro in beseda je meso postala.

Prihodnja Šeligova zbirka bo, upajmo, prinesla več veselja in vedrine. Ob njegovi »Cesti« pričakujem dokaj izpodbudnih zatišij, kjer se človek sproščen dvigne v sinje višave in se naslaja v nedozirnih razglednikih. To skoraj obeta že sedaj »Naša pesem«, pri kateri nam zadnji kitici oznanjata:

Dobrotniki smo!
Lepoto oživljamo
v zemeljski raj,
meglo in oblake
odrivamo v kraj.

Stvarniki smo!
Bo sonce sijalo
v lepše dni,
sijalo, sijalo
na našo kri.

Mirko Kugler je opremil knjižnico s prav okusnimi črteži, od katerih razodeva Samotno drevo zlasti živo domišljijo. Slika Opolnoči je malone premrakotna.

Anton Debeljak

KNJIŽNE NOVOSTI

Zadnja številka revije »Modra ptica« prinaša konec prof. Rudolfovega članka o Voduškovi poeziji »Odčaranega sveta«. Nadalje čitamo odlično črtico Ferda Godina: Nekaj iz življenja Tantalove Mare, odlično delo A. Mauroisa Trpljenje mladega Wertherja v prevodu B. Borka

in pesem F. Cillerja: V polju. Vsa poročila je napolnil Tone Potokar s književnimi poročili iz Zagreba in Beograda.

Tiskovna zadruga je dala zadnje dni v subskripcijo roman prvenec Mire Pucove, ki obeta

biti zanimivost letošnje knjižne produkcije.

Zadnja številka »Našega roda« je posvečena F. Bevku. Na naslovni strani je natisnjena Bevkova slika, nato je kramljanje A. Široka z Bevkom in nekaj odlomkov iz Bevkovih del.

Smučarski dnevi v Celju

Odlična organizacija — Precejšnja udeležba Zmagovalci: Ranzinger, Gajšek, Klančnik.
Velik moralen uspeh.

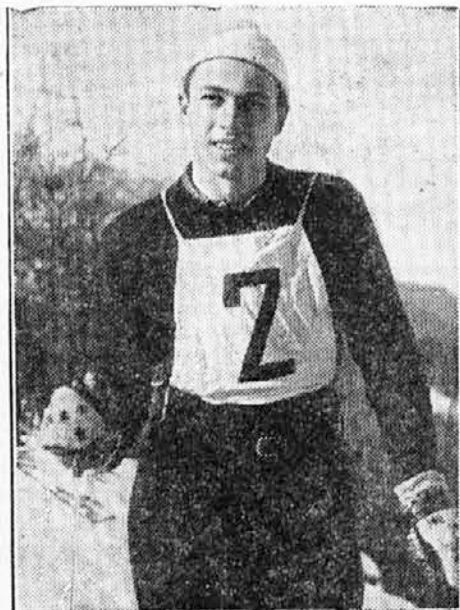
Povsod plakati. I. zlet slovenskih smučarjev v Celju. Vse je bilo v pripravi — samo jug je potegnil in zlet je bil preložen. Balj smo se.

Razinger, član Bratstva Jesenice, zmagovalec v teku na 18 km.

Toda teta zima je radodarna; nasula nam je snega in preskrbela led. Torej zares. Od 7. do 9. februarja bo smučarski zlet. In bil je.

Zdaj pa dovolite, da dogodka opišem bolj objektivno in manj pristržno kakor so jih ostali gospodje novinarji. Poudarim samo: uspeh je

Gajšek, član SPD Maribor, zmagovalec v alpski kombinaciji.

brezdvomen, pohvalim organizacijo tekom, predvsem teka na 18 km, kar je v nemali meri zaslug naše hrabre vojske. Žal pa moram o očitveni bakladi napisati: tako klavrne baklade še nisem videl. Pa pustimo to: tekme so uspele, rezultati so prav dobri in to je važno, v tem je popolnoma uspel celjski zlet. Tukaj bi želel omeniti nekaj ljudi, katerih imen nismo nikjer brali, vseeno pa je na njihovih ramah slovel večji del zleta. To so gospodje Feri Pletersšek, T. Pertot, A. Mirnik in še nekateri, katerim predvsem gre zahvala za uspešno izvedbo zleta.

Napravil sem sicer malo daljši uvod, toda zdel se mi je prav primeren. Preidimo na prireditve same in skušajmo biti kar najbolj objektivni.

Tek na 18 km. Prva prireditve, tek na 18 km, je bila v soboto dopoldne. Odlično trasirana proga je vodila ob Savinji. Najbolj primerno je, da o progi govorijo tekmovalci sami. Evo izjave zmagovalca Toneta Razingerja: »Tekmoval sem že v inozemstvu, pa tako odlične proge še nisem videl. Kakor proga sta bili tudi organizacija in markacija odlični.« Pri tekmovalcih se pozna velika razlika. Gorenjci so gorenjci pa smučarji in konec. Na cilj so prihajali krepki in Razinger kar ni hotel nehati.

To je bil uvod. Popoldne bo pa pri Celjski koči smuk in slalom. Tam stoji že leta nedograjen planinski dom, smučarji se pa stiskajo v resnični Celjske kočje kočje. Žnidarjev čas v smuku je bil odlični in vse je pričakovalo njegove zmage; toda izpustil je vratca in bil diskvalificiran. V alpski kombinaciji so bili Mariborčani odlični in so tudi odnesli zmago. Proga je bila izredno težka in ostra. Rezultati so v alpski kombinaciji prav dobri.

Med juniorji si je osvojil prvo mesto nadarjeni Knop Ljubo, član SPD, Celje.

Istočasno se je vršila borba v tekih med mladino. Tam so pa imeli prvo besedo Gorenjci in so pobrali vsa prva mesta.

In za konec. Kakor povsod, so se končale tudi celjske prireditve na skakalnici. Zvišana odskočnica in zvišan zalet so precej povečali daljino skokov. Na treningih so že skakali precej preko štirideset. V nedeljo pa kakor nalašč, gospod jug je potegnil in ni šlo in ni šlo. Na 38 se je ustavil Novšak in to je bil najdaljši skok dneva.

Zelo so ugajali juniorji, predvsem Gorenjci. Celjske prireditve so za nami. Kmalu bomo pozabili na razne neimenovane, ki so se borili, ki so delali in ustvarili »prvi zlet slovenskih« smučarjev.

Tudi celjske ulice niso več polne smučarskih hlač. In tudi pozdrav smuk je ostal zletu. Kljub resnim časom moramo poudariti veliki moralen uspeh zleta in to je dovolj. Mens sana in corpore sano!

Naši smučarji v inozemstvu

Kljub raznim oviram so naši sportniki vseeno odšli v inozemstvo in dosegli kar lepe uspehe. Rezultatov ne bom nadrobno našteval, saj itak čitate v dnevnikih in sportnih listih. Zapisati hočem le to: prav je in še več bi jih moralo iti

Smolej, naš znani smučarski dolgoprogaš - reprezentativec, je tudi letos uspešno zastopal modro-belo-rdečo trikoloro v inozemstvu.

v inozemstvu, da spoznajo druge mojstre in smučarske strokovnjake. Za domačim zapečkom še nihče ni postal mojster. Samo talent ni dovolj. In ravno take mednarodne prireditve so najlepša prilika za razvoj in napredek našega smučarskega sporta.

Malo zabave

ENAČBA

a — žuželka, b — števniki, c — glazbeni izraz, d — francoska členica, e — ptič, tudi viteška organizacija, f — bat, g — sorodnik, h — smola, i — igra s kartami, x — svetnik, y — mesto v dravski banovini.

$$(a - b) + (c - d) + (e - f) + (g - h) + (i - x) = y$$

ZLOGOVNICA

Sestavi iz naslednjih zlogov: ca — da — do — e — ha — i — ka — no — ov — po — ra — re — rus — ti — ti — van — ve — ver — ža, besede, ki pomenijo: 1. reči, 2. ravnina, 3. moško ime, 4. v lica goreti, 5. znamka jugoslovanskega aviona, 6. nemško mesto (fonetično), 7. domača žival. Pravilno sestavljene besede ti dajo brane v prvi in tretji vrsti od zgoraj navzdol ime in priimek našega sodobnega pisatelja.

IZ UREDNIŠTVA

Nepodpisanim sotrudnikom. Vse sotrudnike opozarjamo, da naj napišejo pod svoje delo tudi svoje ime, saj ostane avtor uredniška tajna. Opozarjamo vse, da bomo odslej zmetali vse, kar bo nepodpisanega, v koš. Vse tiste, ki so že poslali svoje črtice in pesmi, četudi so bile že objavljene, pa prosimo, da nam sporoče naslov in ime. Še enkrat: kar bo nepodpisanega vse bo romalo v koš.

Pokažite „Našo voljo“ prijateljem in znancem!